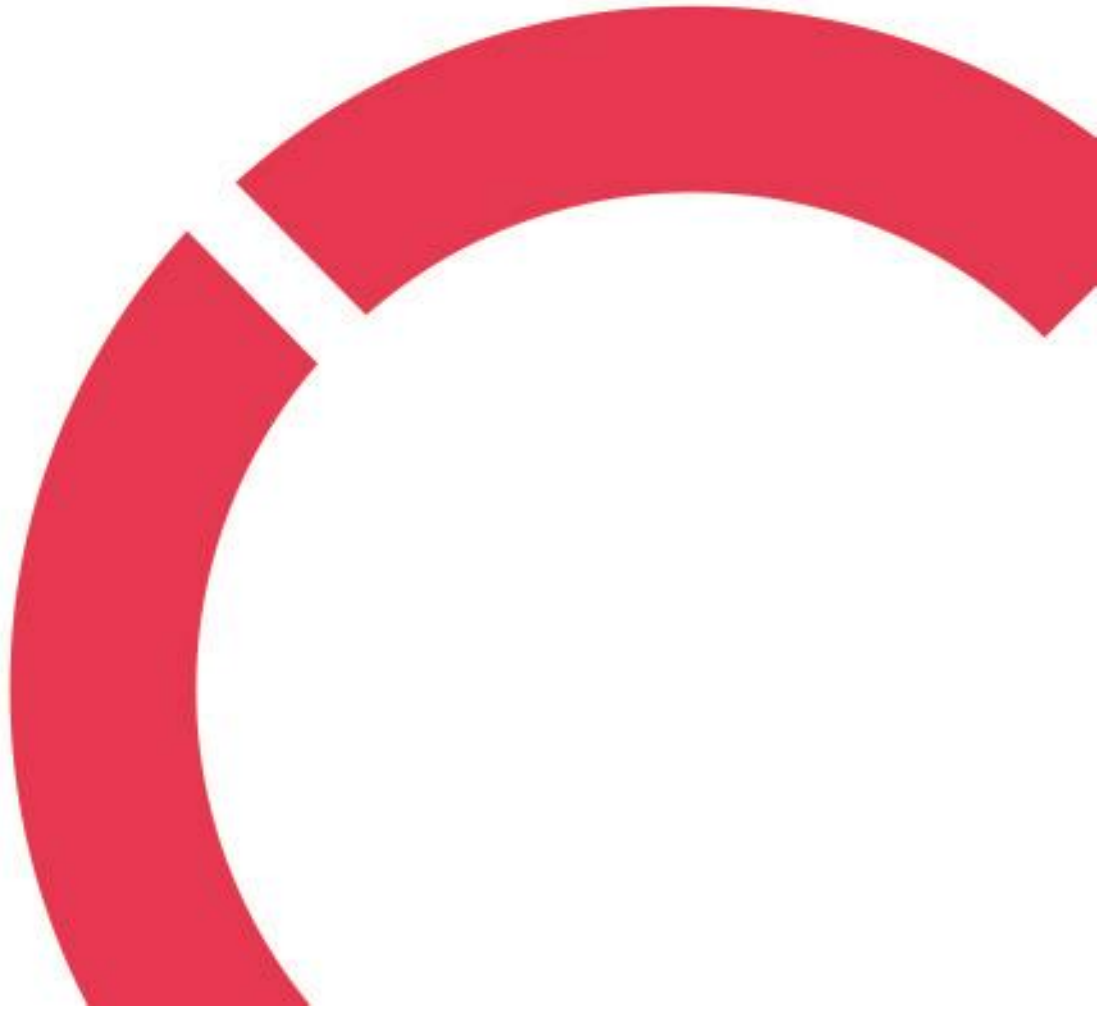

Jenna Eskeli

**PEDAGOGISEN DOKUMENTOINNIN VÄLINEET JA
MENETELMÄT KOKKOLAN VARHAISKASVATUKSESSA**

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosionomikoulutus
Huhtikuu 2024**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Huhtikuu 2024	Tekijä/tekijät Jenna Eskeli
Koulutus Sosionomi		☒ AMK ☐ YAMK
Työn nimi PEDAGOGISEN DOKUMENTOINNIN VÄLINEET JA MENETELMÄT KOKKOLAN VARHAISKASVATUKSESSA		
Työn ohjaaja Anne Jaakonaho		Sivumäärä 26 + 6
Työelämäohjaaja Milka Junttila & Susanna Storbacka		
<p>Tämän opinnäytetyön aiheena oli pedagogisen dokumentoinnin välineet ja menetelmät Kokkolan varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli lisätä lasten tasa-arvoa ja kehittää opetuksen laatua Kokkolan varhaiskasvatuksessa yhdessä digihankkeen kanssa. Opinnäytetyön tavoitteena oli tarjota varhaiskasvatuksen digihankkeelle ajankohtaista tietoa siitä, millaisia pedagogisen dokumentoinnin välineitä ja menetelmiä Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuksessa käytetään. Opinnäytetyö toteutettiin kyselynä pedagogisen dokumentoinnin välineistä ja menetelmistä Kokkolan varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön tilaajana toimi Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuspalveluiden digihanke.</p> <p>Digihankkeessa tuettiin Opintopolun ePerusteiden digitaalisen osaamisen kuvausten mukaisen pedagogisen toiminnan opetusta päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa sekä levitettiin osaamiskuvausten käyttöönottoon liittyviä hyviä käytäntöjä ja edistettiin kuvausten hyödyntämistä opetus- ja kasvatustilanteissa. Digihankkeessa myös tuotettiin ja koottiin digitaalista oppimis- ja opetusmateriaalia, joka tuki kuvausten mukaisten sisältöjen opettamista ja oppimista. Digihankkeen tavoite oli tukea Opintopolun ePerusteiden digitaalisen osaamisen kuvausten mukaisen pedagogisen toiminnan opetusta päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa, levittää osaamiskuvausten käyttöönottoon liittyviä hyviä käytäntöjä ja edistää kuvausten hyödyntämistä opetus- ja kasvatustilanteissa.</p> <p>Opinnäytetyö noudattaa sekä laadullista että määrällistä tutkimusperinnettä. Kysely toteutettiin sähköisellä kyselylomakkeella, joka oli suunnattu Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuksen opettajille. Kokkolan varhaiskasvatuksessa toimi kyselyn toteuttamisen aikaan noin 140 varhaiskasvatuksen opettajaa. Kyselyt toteutettiin suomen ja ruotsin kielellä. Kyselyllä haluttiin saada tietoa pedagogisen dokumentoinnin välineistä ja menetelmistä, miten dokumentoinnilla saatua tietoa hyödynnetään ja miten lapsen osallisuus huomioidaan. Kyselyn tuloksien perusteella Kokkolan varhaiskasvatuksessa pedagogisen dokumentoinnin välineitä ja menetelmiä käytetään kattavasti ja lasten osallisuus huomioon ottaen.</p>		
Asiasanat digitalisaatio, lapset, pedagoginen dokumentointi, varhaiskasvatus		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date April 2024	Author Jenna Eskeli
Degree programme Bachelor of Social Services		
Name of thesis PEDAGOGICAL DOCUMENTATION TOOLS AND METHODS IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION IN KOKKOLA		
Centria supervisor Anne Jaakonaho	Pages 26 + 6	
Instructor representing commissioning institution or company Milka Junttila & Susanna Storbacka		
<p>The topic of this thesis was the methods and tools of pedagogical documentation in early childhood education in Kokkola. The purpose of the thesis was to promote children's equality and improve the quality of teaching in early childhood education in Kokkola in collaboration with the digital project. The aim of the thesis was to provide the digital project of early childhood education with up-to-date information on what kind of pedagogical documentation methods and tools are used in early childhood education in the City of Kokkola. The thesis was conducted as a survey on the methods and tools of pedagogical documentation in early childhood education in Kokkola. The thesis was commissioned by the City of Kokkola Early Childhood Education Digital Project.</p> <p>The digital project supported the teaching of pedagogical activities according to the digital competence descriptions of Opintopolku ePerusteet in kindergartens and family daycare, disseminated good practices related to the implementation of competence descriptions, and promoted the utilization of descriptions in teaching and educational situations. The digital project also produced and compiled digital learning and teaching materials that supported the teaching and learning of content according to the descriptions. The aim of the digital project was to support the teaching of pedagogical activities according to the digital competence descriptions of Opintopolku ePerusteet in kindergartens and family daycare, disseminate good practices related to the implementation of competence descriptions, and promote the utilization of descriptions in teaching and educational situations.</p> <p>The thesis follows both qualitative and quantitative research traditions. The survey was conducted using an electronic questionnaire targeted at early childhood education teachers in Kokkola City. At the time of the survey, there were approximately 140 early childhood education teachers in Kokkola. The surveys were conducted in both Finnish and Swedish. The aim of the survey was to gather information on the methods and tools of pedagogical documentation, how the obtained information is utilized, and how children's participation is taken into account. Based on the survey results, pedagogical documentation methods and tools are comprehensively used in Kokkola's early childhood education, with consideration given to children's participation.</p>		
Key words children, digitalisation, early childhood education, pedagogical documentation		

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

Arviointi

Arvioinnin avulla voidaan kehittää varhaiskasvatuksen laatua, ja se konkretisoi varhaiskasvatuksen vahvuuksia sekä kehittämisen tarpeita (Opetushallitus 2024d).

Lapsilähtöisyys

Lapsilähtöisyys tarkoittaa varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelua ja järjestämistä ottaen huomioon lasten näkemykset ja mielipiteet sekä lapsia kuullen (Ranta 2018).

Pedagoginen dokumentointi

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen keskeinen työmenetelmä, joka tukee varhaiskasvatuksen suunnittelua, toteuttamista, arviointia ja kehittämistä. Se on jatkuva prosessi, jossa havainnot, dokumentit ja niiden vuorovaikutuksellinen tulkinta muodostavat ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta. (Opetushallitus 2024a.)

Osallisuus

Varhaiskasvatuksessa osallisuus merkitsee, että lapsi on aktiivinen toimija ryhmässä ja yhteisössä. Lapsilla on oikeus vaikuttaa omaan elämäänsä liittyviin asioihin ja heidän on tunnettava tulevansa ymmärretyiksi ja hyväksytyiksi omana itsenään. Lasten osallisuuden tukeminen edellyttää tietoista toimintaa sekä henkilöstön ohjausta ja tukemista. (Opetushallitus 2024e.)

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	3
3 OPINNÄYTETYÖN KESKEISTÄ TIETOPERUSTAA.....	5
3.1 Keskeistä pedagogisesta dokumentoinnista	5
3.2 Keskeisiä näkökulmia digitalisaation merkityksestä lapsuudessa ja varhaiskasvatuksessa ..	7
3.3 Keskeistä varhaiskasvatussuunnitelmasta pedagogisen dokumentoinnin välineenä	8
4 OPINNÄYTETYÖN KYSELYN TOTEUTUS	10
4.1 Tutkimusmenetelmät ja aineistonkeruumenetelmä.....	10
4.2 Aineiston analyysi.....	11
4.3 Katoanalyysi	11
4.4 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	12
5 OPINNÄYTETYÖN KYSELYN TULOKSET	13
6 KYSELYN TULOSTEN ANALYSOINTI	17
7 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI.....	19
8 POHDINTA	23
LÄHTEET	25
LIITTEET	
TAULUKOT	
TAULUKKO 1. Pedagogisen dokumentoinnin välineet ja menetelmät Kokkolassa	13
TAULUKKO 2. Pedagogisen dokumentoinnin välineet ja menetelmät Kokkolassa	14
TAULUKKO 3. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin lopputulosryhmät.....	18

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena oli pedagogisen dokumentoinnin välineet ja menetelmät Kokkolan varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön tilaajana toimi Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuspalvelut, ja tein opinnäytetyöni varhaiskasvatuksen digihankkeelle. Opinnäytetyössäni toteutin kyselyn pedagogisen dokumentoinnin välineistä ja menetelmistä Kokkolan varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyöni tuki Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuksen digihankkeen tavoitetta. Kysely toteutettiin sähköisillä kyselylomakkeilla (LIITTEET 1 & 2), jotka oli suunnattu Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuksen opettajille. Kyselyn vastaajajoukko oli 140. Opinnäytetyöni menetelmäsuuntaus oli sekä kvalitatiivinen että kvantitatiivinen.

Digihankkeen virallinen nimi oli Valtion erityisavustus digitaalisiin taitoihin ja osaamiseen liittyvän hyvän pedagogisen toiminnan kehittämiseen varhaiskasvatuksessa osana Uudet lukutaidot -kehittämishjelmaa vuosille 2022–2023. Hankkeen kutsunimi oli ”Digiloikalla vasaan”. Digihankkeessa tuettiin Opintopolun ePerusteiden digitaalisen osaamisen kuvausten mukaisen pedagogisen toiminnan opetusta päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa sekä levitettiin osaamiskuvausten käyttöönottoon liittyviä hyviä käytäntöjä ja edistettiin kuvausten hyödyntämistä opetus- ja kasvatustilanteissa. Digihankkeessa myös tuotettiin ja koottiin digitaalista oppimis- ja opetusmateriaalia, jotka tukivat kuvausten mukaisten sisältöjen opettamista ja oppimista. Hanke toteutettiin kaksikielisenä huomioiden molemmat kieliryhmät (suomi ja ruotsi). Digitaalisen osaamisen kuvaukset oli laadittu edistämään yhdenvertaisuutta lasten ja nuorten digitaalisen osaamisen kehittämisessä. Osaamisen kuvaukset konkretisoivat varhaiskasvatussuunnitelman sekä esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden mukaista medialukutaitoa, ohjelmointiosaamista ja tieto- ja viestintäteknologista osaamista. (Opintopolku 2024.)

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka (Varhaiskasvatuslaki 540/2018). Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen keskeinen työmenetelmä, joka edistää varhaiskasvatuksen suunnittelua, toteuttamista, arviointia ja kehittämistä. Sen päämääränä on oppia tuntemaan yksittäistä lasta, mahdollistaa huoltajien osallisuus lapsensa varhaiskasvatukseen, ymmärtää lasten välisiä suhteita sekä tunnistaa ja tiedostaa henkilöstön ja lasten välistä vuorovaikutusta. Se on jatkuva prosessi, jossa havainnot, dokumentit ja niiden vuorovaikutuksellinen tulkinta rakentavat ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta. (Opetushallitus 2024a.) Pedagoginen dokumentointi tapahtuu paljolti sähköisesti, ja siksi aihe oli hyvin ajankohtainen. Opinnäytetyöni antoi kokonaiskuvaa, siitä millä

tavoin Kokkolan varhaiskasvatuksessa toteutettiin pedagogista dokumentointia. Kyselyn tekeminen antoi myös minulle mahdollisuuden oppia erilaisista pedagogisista välineistä ja menetelmistä, joita varhaiskasvatuksessa käytettiin.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli yhdessä digihankkeen kanssa lisätä lasten tasa-arvoa ja kehittää opetuksen laatua Kokkolan varhaiskasvatuksessa. Digitaalisten taitojen oppiminen alkaa jo varhain ja jokaisella lapsella on oikeus oppia niitä. Riippumatta siitä, missä lapsi osallistuu varhaiskasvatukseen, digitaidot antavat jokaiselle lapselle mahdollisuuden olla aktiivinen toimija ja saada äänensä kuuluviin. (Opetushallitus 2021.) Näin ollen on myös lapsen osallisuuden edistämisen kannalta tärkeää, että lasta tuetaan näiden digitaalisten taitojen oppimisessa. Digihankkeen tavoite oli tukea Opintopolun ePerusteiden digitaalisen osaamisen kuvausten mukaisen pedagogisen toiminnan opetusta päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa, levittää osaamiskuvausten käyttöönottoon liittyviä hyviä käytäntöjä ja edistää kuvausten hyödyntämistä opetus- ja kasvatustilanteissa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tarjota varhaiskasvatuksen digihankkeelle ajankohtaista tietoa siitä, millaisia pedagogisen dokumentoinnin menetelmiä ja välineitä Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuksessa käytetään. Kysely toteutettiin sähköisellä kyselylomakkeella ja kysely suunnattiin varhaiskasvatuksen opettajille Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuksessa. Vastaajajoukko päädyttiin rajaamaan koko varhaiskasvatuksen henkilöstön sijasta varhaiskasvatuksen opettajiin, jotta vastaajajoukko olisi pienempi. Kokkolan varhaiskasvatuksessa toimi kyselyn toteuttamisen aikaan noin 140 varhaiskasvatuksen opettajaa, eli vastaajajoukon laajuus oli 140 henkilöä. Sähköinen kyselylomake tekee tulosten keräämisestä ja analysoinnista yksinkertaisempaa, vaikka vastaajamäärä olisikin suurempi. Kyselylomakkeet tehtiin Microsoft Forms -ohjelmalla. Kokkolan kaupunki on kaksikielinen kaupunki, ja myös digihanke oli kaksikielinen, joten kysely toteutettiin suomeksi ja ruotsiksi.

Digihankkeessa tuotettiin ja koottiin digitaalista oppimis- ja opetusmateriaalia, ja opinnäytetyöni tulokset antoivat suuntaa siitä, millaiselle materiaalille olisi varhaiskasvatuksessa tarve. Suunnittelimme yhdessä hanketyöntekijöiden kanssa tutkimuskysymyksiä, joita kysyttäisiin kysymyslomakkeella. Kyselylomakkeella oli monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä, joihin vastaaja pääsi vastaamaan omin sanoin. Kyselylomakkeella kysyttiin pedagogisen dokumentoinnin välineistä ja menetelmistä, kuka sitä toteuttaa, miten lasten osallisuus huomioidaan sekä miten arvioinnissa ja suunnittelussa hyödynnetään saatua tietoa. Kyselylomakkeen viimeinen kysymys oli vapaavalintainen, ja siinä kysyttiin, miten varhaiskasvatuksen laatua voitaisiin parantaa pedagogista dokumentointia hyödyntäen. Kysely toteutettiin tammikuussa 2024. Linkki sähköisiin kyselylomakkeisiin välitettiin varhaiskasvatuksen opettajille sähköpostitse. Tutkimusongelmat ovat esiteltynä seuraavalla sivulla.

1. Miten pedagogista dokumentointia toteutetaan työssäsi?
 - 1.1. Millaisilla välineillä ja menetelmillä pedagogista dokumentointia toteutetaan?
 - 1.2. Kuka tekee pedagogista dokumentointia työssäsi?
2. Miten pedagogisella dokumentoinnilla saatua tietoa hyödynnetään?
 - 2.1. Miten saatua tietoa hyödynnetään arvioinnissa ja suunnittelussa?
 - 2.2. Miten lasten osallisuus huomioidaan?

3 OPINNÄYTETYÖN KESKEISTÄ TIETOPERUSTAA

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyön keskeistä tietoperustaa, joka toimii opinnäytetyöni teoriapohjana. Tietoperustaosuus koostuu opinnäytetyön keskeisistä käsitteistä ja aihealueista.

3.1 Keskeistä pedagogisesta dokumentoinnista

Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ja sen toteutusta voidaan luonnehtia kokonaisvaltaiseksi. Toiminnan tavoitteena on edistää lasten hyvinvointia ja oppimista sekä laaja-alaista osaamista. Pedagoginen toiminta tapahtuu lasten ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa sekä yhteisessä toiminnassa. Lasten osallisuutta ja toimijuutta tukeva, henkilöstön ja lasten yhdessä ideoima sekä henkilöstön suunnittelema toiminta yhdessä tuottavat kokonaisuuden, joka tukee lapsen kasvua ja kehitystä. Pedagogisen toiminnan periaatteita ja tavoitteita määritellään varhaiskasvatussuunnitelmissa paikallisesti. Kun tavoitteita täsmennetään, huomioidaan varhaiskasvatuksen eri toimintamuodot, niiden henkilöstörakenne ja muut ominaispiirteet. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmat toimivat lapsiryhmän toiminnan suunnittelun lähtökohtina. Toiminta on suunniteltu siten, että jokaisella lapsella on mahdollisuus edetä oppimisessaan, ja varhaiskasvatuksesta esiopetukseen muodostuu johdonmukainen ja merkityksellinen kokonaisuus lapsen näkökulmasta. (Opetushallitus 2022.)

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Se on jatkuva prosessi, jossa havainnot, dokumentit ja niiden vuorovaikutuksellinen tulkinta muodostavat ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta. Lasten ja huoltajien aktiivinen osallistuminen toiminnan arviointiin, suunnitteluun ja kehittämiseen on mahdollista pedagogisen dokumentoinnin avulla. Pidemmän aikavälin dokumentit muodostavat olennaisen osan pedagogisen toiminnan arviointia, henkilöstön itsearviointia ja toimintakulttuurin kehittämistä. Pedagoginen dokumentointi tuottaa tietoa lasten elämästä, kehityksestä, kiinnostuksen kohteista, oppimisesta, ajattelusta ja tarpeista sekä lapsiryhmän toiminnasta käytännönläheisellä ja monipuolisella tavalla. (Opetushallitus 2024a.)

Yksittäisten dokumenttien, esimerkiksi valokuvien, piirrosten tai henkilöstön havaintojen, avulla voidaan yhdessä lasten kanssa tarkastella heidän kehitystään ja oppimistaan. Tietojen ja taitojen, lasten kiinnostuksen kohteiden sekä tarpeiden tunnistaminen tapahtuu pedagogisen dokumentoinnin avulla, ja

ne muodostavat perustan toiminnan suunnittelulle. Suunnitelmallisen dokumentoinnin päämääränä on edistää henkilöstön kykyä ymmärtää yksittäistä lasta, lasten välisiä suhteita sekä ryhmän henkilöstön ja lasten välistä vuorovaikutuksen luonnetta. Pedagogisen dokumentoinnin tehtävänä on toteuttaa varhaiskasvatusta lapsilähtöisellä lähestymistavalla. Dokumentoinnin kautta hankittua tietoa ja ymmärrystä käytetään esimerkiksi työtapojen, oppimisympäristöjen, toiminnan tavoitteiden, menetelmien ja sisältöjen jatkuvassa muokkaamisessa siten, että ne vastaavat lasten kiinnostuksia ja tarpeita. Lapselle tehtävä varhaiskasvatussuunnitelma on osa pedagogisen dokumentoinnin kokonaisuutta. Suunnitelmalista pedagogista dokumentointia tarvitaan myös lapselle annettavan tuen tarpeiden arvioinnissa. (Opetushallitus 2024a.)

Pedagogisen dokumentoinnin tavoitteet, menetelmät ja kohde ovat sidoksissa niihin ihmisiin, jotka toteuttavat dokumentointia, ja siihen yhteisöön, jossa dokumentointia tehdään. Se on elävä ja muuttuva työmenetelmä, eikä sen käyttämiseen voi antaa yksinkertaisia ohjeita, koska pedagoginen prosessi liittyy kaikkeen mitä tapahtuu. Pedagogisen dokumentoinnin prosessia voidaan kuitenkin hahmottaa viidellä vaiheella, jotka ovat kysyminen, dokumentointi, tulkitseminen, johtopäätösten tekeminen ja toiminnan muuttaminen. Prosessi alkaa siitä, että varhaiskasvattajat alkavat kiinnittämään tietoisesti huomiota joihinkin tiettyihin ilmiöihin, tapahtumiin tai puheenaiheisiin omassa lapsiryhmässään tai omassa toiminnassaan. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 78.)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma eli vasu on dokumentti, johon lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen tulee perustua. Jotta vasu on pedagoginen dokumentti, sen on siirryttävä paperilta käytäntöön, sopeutettava toimintatapoja ja tavoitteita sekä kehityttävä yhdessä lapsen osaamisen ja kasvun kanssa. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 32.) Pedagogisella dokumentoinnilla pyritään lisäämään demokratiaa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatussuunnitelma tukee demokraattista kasvatusta, jolla tuetaan lasten tasa-arvoa ja osallisuutta. Pedagogisen dokumentoinnin tavoitteena on tukea vanhempien ja lasten toimijuutta. Pedagogisen dokumentoinnin avulla pystytään muodostamaan yhteisiä merkityksiä siitä, mikä on varhaiskasvatuksessa tärkeää ja olennaista. Pedagogisen dokumentoinnin tavoitteena on toiminnan suunnittelu, arviointi ja kehittäminen dokumenttien pedagogisen prosessoinnin myötä. Pedagoginen dokumentointi kehittää ja laajentaa varhaiskasvattajien ammatillista osaamista. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 10.)

3.2 Keskeisiä näkökulmia digitalisaation merkityksestä lapsuudessa ja varhaiskasvatuksessa

Digitalisaatio kuvastaa laajempaa yhteiskunnallista kehitystä, jossa perinteiset analogiset toiminnot ja prosessit korvataan digitaalisilla ratkaisuilla ja teknologioilla. Tämä ilmiö vaikuttaa monilla sektoreilla, kuten terveydenhuollossa, koulutuksessa, liike-elämässä ja julkishallinnossa. Digitalisaatio on jo huomattavasti vaikuttanut oppimisen ja työmenetelmiin. (Opetushallitus 2024.) Sosiaali- ja terveysalalla digitalisaatio ilmenee sähköisten palvelujen käytön lisääntymisenä. Digitaalisten ratkaisujen avulla voidaan tukea, täydentää tai jopa korvata perinteisiä palveluja sekä kehittää kokonaan uusia tapoja tarjota palveluja. Digitalisaatio mahdollistaa palvelujen tehokkaan organisoinnin, saumattoman tiedonkulun ja tiedolla johtamisen. (THL 2024.)

Varhaiskasvatuksessa digitalisaatio näkyy myös monella tapaa. Esimerkiksi hoitoaikavaraukset, lasten sisään- ja uloskirjaukset päiväkotiin tullessa ja sieltä lähtiessä sekä varhaiskasvatussuunnitelmat tehdään nykyään sähköisesti. Myös pedagogisessa dokumentoinnissa voidaan hyödyntää erilaisia digitaalisia ratkaisuja. Digitaaliset portfolioit ovat yksi pedagogisen dokumentoinnin muoto, kun pyritään tuomaan esiin yksittäisen lapsen kasvu- ja oppimisprosessi sekä ne kokemukset, jotka lapselle ovat merkityksellisiä. Digitaalinen portfolio mahdollistaa myös vanhempien osallistumisen kasvuprosessin dokumentointiin joko kommentoimalla tai yhdessä lapsen kanssa sisältöjä tuottamalla. (Opetushallitus 2024c.)

Digitaalisuus on olennainen osa yhteiskuntaa, jossa lapset kasvavat. Digitaaliset taidot ovat välttämättömiä ihmisten välisessä viestinnässä, yhteiskunnallisessa osallistumisessa ja oppimisessa. Lasten kouluksellista tasa-arvoa edistetään vahvistamalla digitaalista osaamista. Varhaiskasvatus pyrkii yhdessä perheiden kanssa tukemaan lasten käsitystä digitaalisuudesta. Digitaaliset välineet, sovellukset ja ympäristöt ovat osa dokumentointia, leikkejä, vuorovaikutusta, pelejä, tutkimista, liikkumista ja taiteellista kokemista ja tuottamista. Mahdollisuudet harjoitella, kokeilla ja luoda sisältöjä itsenäisesti ja yhdessä muiden lasten kanssa digitaalisia välineitä hyödyntäen edistävät lasten luovaa ajattelua, yhteistyötaitoja sekä monilukutaitoa. (Opetushallitus 2022.)

Oppiminen, tietäminen ja osaaminen kehittyvät jatkuvasti digitalisoituvissa yhteiskunnissa. Uudet viestinnän muodot vaikuttavat ihmisten toimintatapoihin ennennäkemättömällä vauhdilla. Nämä muutokset vaikuttavat vahvimmin lapsiin ja nuoriin, jotka hahmottavat maailmankuvaansa ja omaksuvat merkittävän osan tiedoistaan ja taidoistaan internetin ja sosiaalisen median kautta. (Savolainen, Vilkkonen 2022.)

& Vähäkylä 2017, 7.) Digilaitteiden lisääntyvä käyttö on herättänyt paljon huomiota niiden vaikutuksista lasten kehitykseen ja hyvinvointiin. Digilaitteilla käytetty aika saattaa syrjäyttää tärkeitä kehitystoimintoja, kuten liikunnan, unen, leikin, lukemisen tai kasvokkain kanssakäymisen. Teknologian käytön vaikutus lasten fyysiseen, kognitiiviseen ja sosioemotionaaliseen kehitykseen on nousussa. Tämä aihe on tutkimuksen kohteena, koska siitä on edelleen merkittäviä tiedon puutteita. (OECD 2023, 45.)

3.3 Keskeistä varhaiskasvatussuunnitelmasta pedagogisen dokumentoinnin välineenä

Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa korostuu pedagogiikka. Se on osa suomalaista koulutusjärjestelmää ja liittyy lapsen elämän ensi vuosiin, vauvaiästä peruskoulun aloittamiseen asti. Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Se edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäisee syrjäytymistä. Tiedot ja taidot, jotka lapsi oppii varhaiskasvatuksessa, vahvistavat lapsen osallisuutta ja aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun. Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet pohjautuvat Suomen perustuslakiin, varhaiskasvatukseen ja varhaiskasvatuksesta annettuun valtioneuvoston asetukseen sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. (Opetushallitus 2022.)

Varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuus koostuu kolmesta tasosta, joita ovat valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmat. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laadittu tukemaan ja ohjaamaan varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä. Niiden tavoitteena on edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa. Varhaiskasvatuksen järjestäjät laativat paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat valtakunnallisten varhaiskasvatuksen perusteiden pohjalta. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan siten, että ne määrittelevät, ohjaavat ja tukevat varhaiskasvatuksen järjestämistä paikallisesti. Jokaiselle päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalla lapsella laaditaan yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma eli lapsen vasu, ja sitä päivitetään säännöllisesti vastaamaan lapsen tarpeita. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä huoltajien ja lapsen kanssa. (Opetushallitus 2024b.)

Pedagoginen dokumentointi toimii lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamisen työvälineenä ja toteuttaa näin ollen myös varhaiskasvatustilaa käytännössä. Sen avulla voidaan kerätä tietoa lapsen

toiminnan suunnittelun ja toteutuksen pohjaksi. Kun lasten toimintaa, ajatuksia ja oppimista havainnoidaan ja dokumentoidaan ja kun havainnoista keskustellaan yhdessä lasten kanssa dokumenttien avulla, saadaan selville lasten mielipiteet ja näkemykset heidän omasta kasvustaan, oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan. Lapsen oppimisen näkökulmasta on olennaista, että hänellä on mahdollisuus aktiivisesti jakaa asioita omasta elämästään, asettaa omia oppimistavoitteitaan ja pohtia, miten nämä tavoitteet saavutetaan. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 32.) Pedagogiikka, joka tukee osallisuutta, koostuu useista elementeistä. Näitä ovat yhteinen tiedon rakentaminen – toisen kanssa ajattelemisen, lasten merkitysmaailman tunnistaminen ja huomioiminen, vapaan ilmapiiirin luominen, herkkyys lasten aloitteille, dialoginen vuorovaikutus, ilmaisukyvyyn sekä itsetuntemuksen kehittäminen. Lasten ajatusten ja mielenkiinnon kohteiden näkyväksi tekeminen on keskeinen osa toiminnan suunnittelua ja toteuttamista. Pedagogisen dokumentoinnin avulla tarjotaan lapsille erilaisia tapoja havainnollistaa, dokumentoida ja jakaa omaa kokemusmaailmaansa. (Kangas, Vlasov, Fonsén & Heikka 2018, 17.)

4 OPINNÄYTETYÖN KYSELYN TOTEUTUS

Tässä opinnäytetyössä tuotetun kyselyn avulla saatiin kerättyä tietoa pedagogisen dokumentoinnin menetelmistä ja välineistä Kokkolan varhaiskasvatuksessa, sen toteuttamisesta ja siihen liittyvästä arvioinnista, suunnittelusta sekä lasten osallisuudesta. Kysely suunnattiin Kokkolan varhaiskasvatuksen opettajille ja kyselyyn oli mahdollista vastata sekä suomen että ruotsin kielellä. Lähetin linkin kyselylomakkeisiin ja esittelykirjeet sähköpostitse hanketyöntekijöille, jotka lähettivät ne sitten eteenpäin Kokkolan varhaiskasvatuksen esihenkilöille, jotka välittivät ne eteenpäin varhaiskasvatuksen opettajille. Kokkolan varhaiskasvatuksessa toimi opinnäytetyön toteutuksen aikaan noin 140 varhaiskasvatuksen opettajaa. Kyselyn vastausaika oli kolme viikkoa, ja sen aikana tuloksia saatiin yhteensä 15, suomenkieliseen kyselyyn tuli 12 tulosta ja ruotsinkieliseen kolme. Opinnäytetyössäni käsittelen näitä tuloksia kokonaisuutena enkä erillisinä kyselyinä.

4.1 Tutkimusmenetelmät ja aineistonkeruumenetelmä

Opinnäytetyössä aineistonkeruumenetelmänä toimivat sähköiset kyselylomakkeet, jotka laadittiin suomen ja ruotsin kielillä. Kyselylomakkeet laadittiin Google Forms -alustalla. Kyselylomaketutkimuksessa vastaaja itse lukee kirjallisesti esitetyn kysymyksen ja vastaa siihen kirjallisesti. Tällainen aineiston keräämisen tapa soveltuu hyvin suurelle ja hajallaan olevalle joukolle ihmisiä (Vilka. 2015, 94). Kyselylomakkeella oli yhteensä seitsemän kysymystä. Kysymykset olivat sekä avoimia kysymyksiä että monivalintakysymyksiä. Kyselylomakkeilla pyrittiin saamaan tietoa Kokkolan varhaiskasvatuksen pedagogisen dokumentoinnin menetelmistä ja välineistä. Kyselylomakkeen yhteydessä lähetettiin myös esittelykirjeet sekä suomeksi että ruotsiksi, joissa kerrottiin opinnäytetyöstä, hankkeesta ja kyselyn tarkoituksesta (LIITTEET 3 & 4).

Kyselylomakkeella oli seitsemän kysymystä, joista ensimmäinen ja kolmas kysymys olivat monivalintakysymyksiä, joissa vastaaja valitsi vastaukset annetuista vaihtoehdoista. Google Forms -alusta laski monivalintakysymysten tulokset ja antoi ne numeerisina arvoina. Google Forms -alusta myös loi monivalintakysymysten tuloksista pylväsdiagrammeja (TAULUKOT 1 & 2). Muut kysymykset olivat avoimia kysymyksiä, joihin vastaaja sai vastata omin sanoin. Avoimien kysymysten tavoitteena on saada vastaajilta spontaaneja mielipiteitä, joissa vastaamista rajataan vain vähän (Vilka 2015, 106). Nämä avoimet kysymykset tuovat opinnäytetyöhöni myös laadullisia piirteitä. Näin ollen voidaan todeta, että opinnäytetyöni noudattaa sekä laadullista että määrällistä tutkimusperinnettä.

4.2 Aineiston analyysi

Kyselylomakkeilla kysyttiin sekä määrällisiä että laadullisia kysymyksiä. Google Forms -alusta kokosi tulokset ja loi niistä diagrammeja ja antoi määrällisten kysymysten tulokset numeerisina arvoina. Avoimien kysymyksien tuloksia aloin käymään läpi ensin lukemalla aineistoa. Sitten hyödynsin näiden tuloksien analysoinnissa aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Tähän kolmevaiheiseen prosessiin kuuluu ensimmäisenä aineiston redusointi eli pelkistäminen, toisena aineiston klusterointi eli ryhmittely sekä lopuksi abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen (Tuomi & Sarajärvi 2017, luku 4, kappale ”Aineistolähtöinen sisällönanalyysi”).

Sisällönanalyysi eteni opinnäytetyössäni seuraavasti. Koostin avoimiin kysymyksiin saaduista tuloksista Word-tiedoston. Analysoinnin ensimmäisessä vaiheessa redusoin kysymyksissä esiintyneet tulokset muun muassa poimimalla niistä olennaisia avainsanoja, joita kysymyksillä pyrittiin löytämään. Yleisesti ottaen tulokset koostuivat samankaltaisista avainsanoista tai samankaltaisista vastauksista, joten niiden redusointi ei ollut suurelta osin tarpeen. Toisessa vaiheessa klusteroin tulokset omiin kategorioihinsa, joista sain muodostettua alaluokkia. Havainnollistin tätä prosessia Word-tiedostolla erilaisin värikoodein siten, että jokaisella kategorialla oli oma värinsä ja samankaltaisuuksia tuloksista löydettyäessä, ne merkittiin eri väreillä. Jatkoisin tulosten klusterointia niin pitkälle alaluokkiin, että se ei enää ollut mahdollista. Klusteroinnin lopussa pystyin jakamaan tulokset omiin yläluokkiin ja pääluokkiin, eli lopputulosryhmiin. Analyysin avulla lopputulosryhmistä muodostui teoreettisia käsitteitä (abstrahointi). Käytin tätä analyysimenetelmää avoimien kysymyksien tuloksien analysoinnissa.

4.3 Katoanalyysi

Kyselyyn saatiin vastauksia yhteensä 15, suomenkieliseen kyselyyn 12 ja ruotsinkieliseen kolme. Vastauksia kerättiin tammikuussa 2024 ja vastausaikaa oli kolme viikkoa. Kahden viikon jälkeen kyselyihin oli saatu yhteensä 10 vastausta. Tällöin lähetettiin muistutusviesti sähköpostitse ja sen jälkeen vastauksia tuli vielä viisi ennen tammikuun loppua. Koen, että tämän kyselyn kohdalla vastausten katoon on vaikuttanut varhaiskasvatuksen kiireinen arki. Kysely suunnattiin varhaiskasvatuksen opettajille, joiden työpäivät koostuvat monenlaisista työtehtävistä kasvatus- ja opetustyön lisäksi. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista, joten uskon, että tällaisesta karsitaan kiireessä. Tulimme yhdessä hanke-työntekijöiden kanssa siihen lopputulokseen, että vastauksia tuskin olisi tullut enempää, vaikka olimme jatkaneet vastausaikaa.

Vastausten katoon on saattanut myös myötävaikuttaa se, että linkki kyselylomakkeisiin lähetettiin sähköpostitse monen eri henkilön kautta varhaiskasvatuksen opettajille, joten tämä lisää epävarmuutta siitä, onko kysely saavuttanut kaikki Kokkolan varhaiskasvatuksen opettajat. Kyselyn tuloksissa on havaittavissa, että haasteena nähtiin henkilöstön tiedon puute ja henkilöstön puute. Mielestäni tämä on tärkeä nostaa esille, kun mietitään, mikä on vaikuttanut kyselyn vastausten katoon. Tätä voidaan tulkita niin, että kysely on koettu liian haastavaksi. Jos mietitään hankkeen kannalta, niin ajattelen, että yksi haaste on se, että hankkeita ei nähdä osana varhaiskasvatuksen kokonaisuutta vaan erillisinä toimijoina. Tällainen ajattelutapa on osaltaan voinut vaikuttaa siihen, että kyselyä ei nähty niin merkityksellisenä.

4.4 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

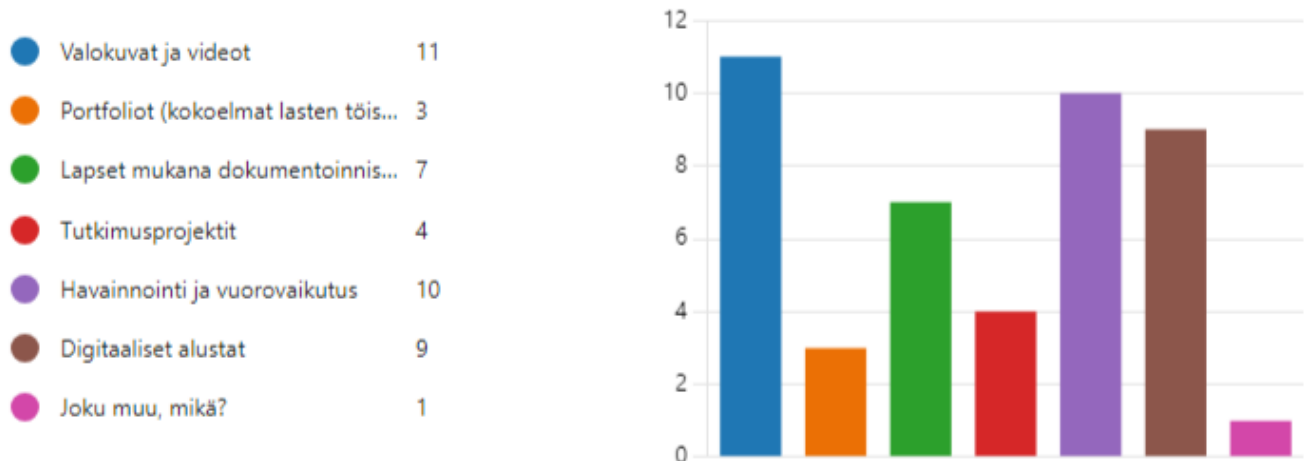
Hyvien tieteellisten menettelytapojen noudattaminen takaa parhaiten tutkimuksen luotettavuuden ja uskottavuuden (Kuula 2011, 34). Tutkijalla on moraalisia periaatteita, jotka ohjaavat häntä menetellessä sellaisten aiheiden parissa kuin luottamuksellisuus, anonymiteetti, laillisuus, ammatillisuus ja yksityisyys, kun hän on tekemisissä tutkimukseen osallistuvien ihmisten kanssa (Grix 2010, 143). Opinnäytetyötäni varten järjestetyssä kyselyssä vastaaminen oli vapaaehtoista ja vastaukset kerättiin anonymisti eikä lomakkeella kysytty vastaajien taustatietoja, jolloin yksittäistä vastaajaa ei voida vastauksista tunnistaa. Sähköisten kyselyjen etuna on se, että haastattelutilanteen mahdolliset häiritteijät vähenevät. Visuaaliset ja ei-verbaaliset tekijät, jotka todellisessa vuorovaikutustilanteessa määrittävät valta-asetelmia, eivät ole läsnä sähköisessä kommunikaatiossa. (Kuula 2011, 174.)

Kyselystä annettiin enemmän tietoa vastaajajoukolle esittelykirjeessä, joka lähetettiin kyselylomakkeen saatteena sekä suomeksi että ruotsiksi (LIITTEET 3 & 4). Esittelykirjeessä kerrottiin opinnäytetyön tavoite, esittelin itseni ja digihankkeen, kyselyyn osallistumisen vapaaehtoisuus ja aineistonkeruun konkreettinen toteutustapa (kysely), aineiston käyttötarkoitus sekä vastaajien anonymiteetista (Kuula 2011, 121). Vastaajajoukko koostui Kokkolan varhaiskasvatuksessa varhaiskasvatuksen opettajana toimivista ammattilaisista eli kehitettävän aiheen asiantuntijoista. Kyselyä varten anottiin tutkimuslupa Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuspalveluilta. Kerättyä aineistoa säilytettiin tietoturvallisesti koko prosessin ajan. Opinnäytetyössäni olen hyödyntänyt luotettavaa ja monipuolista lähdetietoa. Olen arvioinut lähteitäni kriittisesti ja viitannut asianmukaisesti käyttämäni kirjallisuuteen.

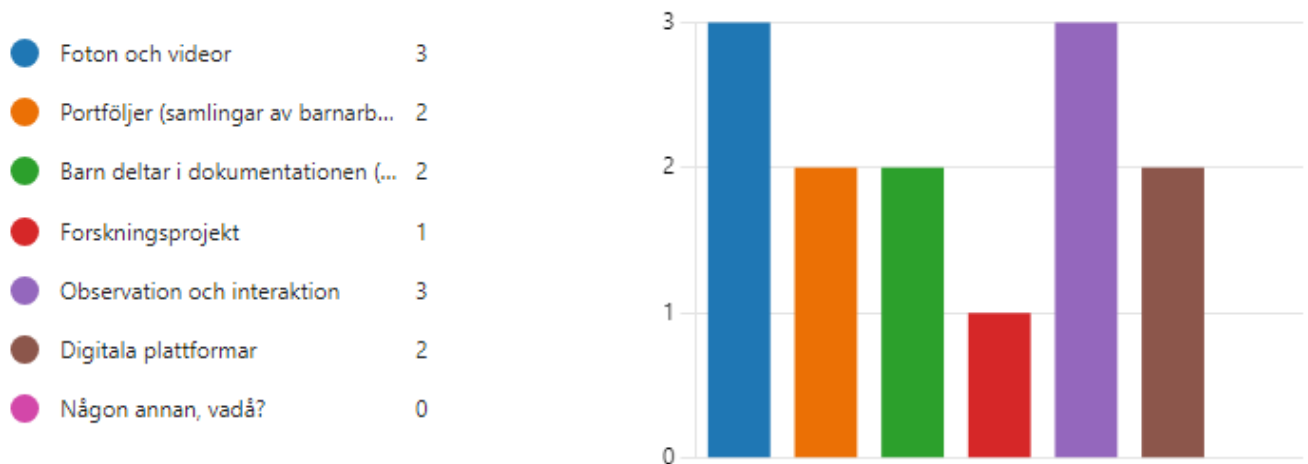
5 OPINNÄYTETYÖN KYSELYN TULOKSET

Kyselylomakkeen ensimmäinen kysymys oli ”Millä menetelmillä ja välineillä teidän päiväkotiryhmäsänne toteutetaan pedagogista dokumentointia?”. Tämä oli monivalintakysymys, johon vastauksen sai valita annetuista vastausvaihtoehdoista. Ensimmäiseen kysymykseen 14 vastanneista vastasi ”valokuvat ja videot”. Vastanneista 5 vastasi ensimmäiseen kysymykseen ”portfoliot (kokoelmat lasten töistä, valokuvista tai muista dokumenteista)”, ja 9 vastanneista vastasi keskeiseksi menetelmäksi vaihtoehdon ”lapset mukana dokumentoinnissa (esim. lapset osallistuvat dokumentointiprosessiin piirtämällä, kirjoittamalla ja kertomalla omista kokemuksistaan ja oppimisestaan)”. ”Tutkimusprojektit menetelmänä” vastasi 5 vastaajista ja ”havainnointi ja vuorovaikutus” vastasi 13 vastaajista. Vastanneista 9 vastasi ”digitaaliset alustat”. Kyselylomakkeen toinen kysymys koski ensimmäistä kysymystä, ”Tähän voit kirjoittaa vapaasti, mikäli vastasit ensimmäiseen kysymykseen ”Joku muu”. Tällä haluttiin antaa vastaajille mahdollisuus kertoa muista käytössä olevista pedagogisen dokumentoinnin menetelmistä ja välineistä. Siihen oli tullut yksi vastaus, jossa vastaaja kertoi vuosikellon käytöstä. Ensimmäisen kysymyksen tuloksia havainnollistettu pylväsdiagrammeina (TAULUKOT 1 &2).

TAULUKKO 1. Pedagogisen dokumentoinnin välineet ja menetelmät Kokkolassa

TAULUKKO 2. Pedagogisen dokumentoinnin välineet ja menetelmät Kokkolassa

Kyselylomakkeen kolmas kysymys ”Kuka tekee pedagogista dokumentointia teidän päiväkotiryhmäsänne?” oli myös monivalintakysymys, johon vastaaja sai valita annetuista vaihtoehdoista. Kaikki vastanneista vastasivat ”varhaiskasvatuksen opettaja” kolmanteen kysymykseen. Vastanneista 3 vastasi ”varhaiskasvatuksen sosionomi” ja 11 vastanneista vastasi vaihtoehdon ”varhaiskasvatuksen lastenhoitaja” kolmanteen kysymykseen. Vastanneista yksi vastasi kolmanteen kysymykseen ”varhaiskasvatuksen erityisopettaja” ja vaihtoehtoa ”harjoittelijat/opiskelijat” ei vastannut kukaan. Tämän kysymyksen asettelua olisi voinut miettiä toisella tapaa. Tuloksissa varhaiskasvatuksen opettaja ja lastenhoitaja nousevat selkeästi, mutta pedagogista dokumentointia tapahtuu jatkuvasti esimerkiksi havainnointina ja vuorovaikutuksena. Näin ollen voisi ajatella, että päiväkotiryhmässä myös muut kuin varhaiskasvatuksen opettaja tekevät pedagogista dokumentointia. Kolmannen kysymyksen asettelu saattoi olla harhaanjohtava.

Kyselylomakkeen neljäs kysymys ”Kuinka huomioitte lapsen osallisuuden pedagogisen dokumentoinnin toteuttamisessa?” oli avoin kysymys, ja vastaajat lähestyivät teemaa eri tulokulmista, mutta yhtäläisyyksiä tuloksissa oli havaittavissa. Eniten tuloksissa nousi lasten mielipiteen kuuleminen ja lasten oikeus päättää tietyissä itseään koskevissa asioissa. Tässä oleellista on kasvattajien tekemä havainnointi sekä vuorovaikutus lasten kanssa. Tuloksista nousi esiin toiminnan kehittämisen tärkeys lasten ajatusten ja kehityksen edetessä. Osa vastaajista kertoi hyödyntävänsä pedagogisen dokumentoinnin menetelmiä ja välineitä arvioinnin tukena. Esimerkiksi yksi vastanneista kertoo haastattelevansa lasta kuvakortteja käyttäen vasua varten. Tuloksissa on nähtävissä, että lapset saavat olla mukana erilaisissa

toiminnoissa ja ilmaista mielipiteitään. Esimerkiksi lapset saavat olla mukana valokuvauksessa ja vaikuttaa siihen, millaisia kuvia digitaaliselle alustalle heistä tai heidän töistään laitetaan. Osa vastaajista vastasi kysymykseen ohi aiheen.

Kyselylomakkeen viides kysymys oli ”Miten hyödynnätte saatua tietoa arvioinnissa?”. Pedagogisessa dokumentoinnista saatua tietoa voidaan hyödyntää tuloksien perusteella lapsen kehityksen seuraamisessa ja saadun tiedon avulla voidaan järjestää lapselle yksilöityä varhaiskasvatusta. Tuloksista tulee ilmi, että pedagogisen dokumentoinnin pohjalta voidaan tehdä havaintoja, joita hyödynnetään arvioinnissa. Lasten mielenkiinnon kohteet ja tarpeet ohjaavat arviointia. Tuloksien perusteella vanhemmilta saatu palaute (arviointikeskustelut/digialustat) auttaa arvioinnissa, ja palautteisiin paneudutaan yhdessä varhaiskasvatuksen tiimin kanssa. Kyselyn tulokset osoittivat, että pedagogisesta dokumentoinnista saatu tieto auttaa arvioimaan sitä, mikä on hyvää ja mitä pitää vielä kehittää, ja näin ollen, se antaa suuntaa toiminnan muuttamiseen tarvittaessa. Osa vastaajista vastasi kysymykseen ohi aiheen.

Kysymyslomakkeen kuudes kysymys oli ”Miten hyödynnätte saatua tietoa suunnittelussa?”. Tulosten perusteella pedagogisen dokumentoinnin avulla saadaan tietoa lasten kiinnostuksen kohteista ja tarpeista sekä vahvuuksista ja haasteista. Näiden tietojen pohjalta pystytään suunnitella toimintaa lasten mielenkiinnon kohteiden ja tarpeiden mukaan sekä harjoittelutarpeen mukaan. Saatuja tietoja voidaan hyödyntää myös toiminnan suunnittelussa siten, että toimintatapoja, käytäntöjä ja pienryhmiä muokataan toimivimmiksi. Kyselyn tulokset osoittivat, että pedagogisen dokumentoinnin kautta saatujen tietojen ja havaintojen kirjaaminen ja niistä keskustelu tiimissä auttaa hyödyntämään niitä toiminnan kehittämiseksi. Tällainen tiimin keskeinen vuorovaikutus on tärkeää, jotta voidaan ottaa toimintaan mukaan myös niitä asioita, jotka ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Osa vastaajista vastasi kysymykseen ohi aiheen.

Kysymyslomakkeen seitsemäs ja viimeinen kysymys oli ”Varhaiskasvatuksen opettajan näkökulmasta, miten näet, että varhaiskasvatuksen laatua voitaisiin parantaa pedagogista dokumentointia hyödyntäen? Mikä toimii, mikä ei?”. Kysymykseen vastaaminen oli vapaavalinnaista. Kehittämideoita, joita tuloksissa nousi, olivat vieläkin suunnitelmallisempi dokumentointi, tietoisuuden lisääminen erilaisista dokumentoinnin tavoista, lapsia voitaisiin ottaa vielä enemmän mukaan dokumentointiin sekä idea joustavasta työvälineestä pedagogisen dokumentoinnin tueksi, esimerkiksi ohjaava ”ajatusmalli” tai vastaava, jota henkilökunta voisi käyttää tukena työssään pedagogisessa dokumentoinnissa. Kyselyn tulokset osoittivat, että haasteina nähtiin henkilöstön tiedon puute, henkilöstön puute, sijaisten/tilapäisen

henkilöstön puute ja ajan puute sekä digilaitteiden vähäisyys. Kyselyn tuloksista kävi ilmi, että toimivaksi koettiin pedagogisen dokumentoinnin hyödyt, kuten tiedot lapsesta ja hänen ajattelumaailmasta, lasten oppimisen näkyväksi tekeminen lapselle itselleen, kasvattajille sekä huoltajille ja digialustojen käyttö (Seesaw). Lapsen oppimisen kannalta toimivaksi koettiin lapsen itseohjautuvuuden tukeminen, toiminnan mukauttaminen lasten tason mukaan sekä yhteistoiminnallisuus ja kielen kehityksen tukeminen, kun lapsi kertoo dokumentoitavasta asiasta. Pedagoginen dokumentointi auttaa arvioimaan toimintaa ja koetaan tärkeäksi. Toimivaksi koettiin myös se, että tiimityöskentelylle annetaan aikaa.

6 KYSELYN TULOSTEN ANALYSOINTI

Kyselyn tuloksista olen aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla saanut lopputulosryhmiä (TAU-LUKKO 3) ja tässä luvussa esittelen saamiani tuloksia teoriaan peilaten. Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen arvioimisen, suunnittelun ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä (Opetushallitus 2024a). Varhaiskasvatuksessa arviointia tehdään jatkuvasti havainnoimalla ja vuorovaikuttamalla sekä erilaisia valmiita lomakkeita ja arviointivälineitä käyttäen. Arviointi tukee lapsen oppimista ja kehitystä tarjoamalla oppimisen jatkumon varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja alkuopetukseen siirryttäessä. Arvioinnin avulla pystytään myös lisäämään lapsen itsetuntemusta ja auttamaan näin monipuolisen minäkuvan rakentamisessa. Arviointi mahdollistaa varhaiskasvatuksen suunnittelun, joka lähtee lapsen tarpeista ja kiinnostuksen kohteista. Suunnitteluprosessin keskeisenä lähtökohtana toimii koottu havainnointitieto. Arviointi tarjoaa tietoa myös siitä, mitä voidaan kehittää ja parantaa. Toiminnan kehittäminen tarpeiden ja toimivuuden mukaan osoittaa joustavuutta ja muutoskykyä. (Heikka, Hujala, Turja & Fonsén 2020, 59–61.)

Kyselyn tuloksissa lapsen toimijuuden ja osallisuuden huomioon ottaminen nousivat erityisesti esiin. Varhaiskasvatuksessa korostuu lapsen toimijuuden käsite, jossa lapset nähdään aktiivisina osallistujina, joiden toiminnalla on merkittävä vaikutus. Osallisuus on toimijuutta, joka ilmenee erityisesti sosi-aalisissa vuorovaikutussuhteissa ja edellyttää vastavuoroisuutta kaikkien läsnä olevien kesken. (Turja & Vuorisalo 2017, 42–46.) Pedagogisen dokumentoinnin tehtävänä on toteuttaa varhaiskasvatusta lapsilähtöisellä lähestymistavalla (Opetushallitus 2024a). Kyselyn tuloksissa lapsilähtöisyyden käsite tuli jokaisen avoimen kysymyksen vastauksessa ilmi. Lasten mielipiteet, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet otetaan huomioon toiminnan toteutuksessa, suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Lapsilähtöisyyteen liittyy vahva usko lasten kykyihin ja potentiaaliin, sekä ymmärrys siitä, että lahjakkuus ilmenee moninaisilla tavoilla. Lapsen kasvu on jatkuva prosessi, jota aikuiset tukevat. Tässä prosessissa lapsi on aktiivinen toimija, ja hänen kiinnostuksen kohteensa ohjaavat toimintaa. Lapsilähtöisyys on lapsen persoonallisuuden näkemistä ja arvostamista sekä lapsuuden kunnioitusta. (Pulkkinen 2018.)

TAULUKKO 3. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin lopputulosryhmät tutkimusongelmiin sijoitettuna

1.	Arviointi
1.1.	Suunnittelu
1.2.	Kehittäminen
2.	Toimijuus
2.1.	Osallisuus
2.2.	Lapsilähtöisyys

Tutkimusongelmat

1. Miten pedagogista dokumentointia toteutetaan työssäsi?
 - 1.1. Millaisilla välineillä ja menetelmillä pedagogista dokumentointia toteutetaan?
 - 1.2. Kuka tekee pedagogista dokumentointia työssäsi?
2. Miten pedagogisella dokumentoinnilla saatua tietoa hyödynnetään?
 - 2.1. Miten saatua tietoa hyödynnetään arvioinnissa ja suunnittelussa?
 - 2.2. Miten lasten osallisuus huomioidaan?

Kokkolan varhaiskasvatuksessa pedagogisen dokumentoinnin toteutuksessa keskeisessä roolissa olivat arviointi, suunnittelu ja kehittäminen. Arviointi tapahtuu jatkuvasti vuorovaikuttamalla, havainnoimalla ja hyödyntämällä erilaisia pedagogisen dokumentoinnin välineitä ja menetelmiä. Arvioinnista saadun tiedon avulla varhaiskasvatusta voidaan suunnitella lasten tarpeiden ja kiinnostuksen kohteiden mukaan. Keskeistä varhaiskasvatuksen ammattilaisten tekemässä suunnitteluprosessissa on kerätty havainnointitieto ja vuorovaikutus. Arvioinnista saadaan myös tietoa siitä, mitä voidaan kehittää ja parantaa. Kokkolan varhaiskasvatuksessa lapsen toimijuus ja osallisuus toimivat toiminnan viitekehityksenä. Lapset ovat aktiivisia toimijoita, joiden toiminnalla on merkitys. Pedagogisesta dokumentoinnista saadun tiedon avulla saadaan tietoa lapsen kasvusta ja kehityksestä, ja sen kautta voidaan tarjota yksilöllistä varhaiskasvatusta. Lapsilähtöisyys ilmenee Kokkolan varhaiskasvatuksessa toimintatapana. Lasten mielipiteet, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet ohjaavat toiminnan toteutusta, suunnittelua, arviointia ja kehittämistä.

7 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI

Opinnäytetyöprosessi alkoi opinnäytetyösuunnitelman laatimisella. Siinä olen esitellyt opinnäytetyöni aiheen ja emohankkeen, asettanut toiminnalleni tavoitteet ja tarkoituksen sekä tutkimuskysymykset ja pohtinut opinnäytetyöni menetelmäsuuntausta sekä tavoiteltavia tuloksia. Hyväksytty opinnäytetyösuunnitelma lähetettiin liitteeksi, kun hain tutkimuslupaa Kokkolan kaupungilta. Kun tutkimuslupa oli hyväksytty, toteutettiin kysely. Kyselylomakkeen kysymykset suunniteltiin yhdessä hanketyöntekijöiden kanssa. Kyselyllä onnistuttiin saamaan tuloksia, vaikkakin tuloksien määrä jäi vähäiseksi. Laadullisella tutkimusmenetelmällä toteutetussa tutkimuksessa tutkimusaineiston kokoa ei säätele kuitenkaan määrä vaan sen laatu (Vilkkä 2015, 150). Saadun tiedon avulla hanke voi lähteä kehittämään erilaisia digitaalisia pedagogisen dokumentoinnin menetelmiä ja välineitä Kokkolan varhaiskasvatuksessa.

Haasteeksi kyselyn toteuttamisessa muodostui vastausten kato. Vastaajajoukko rajattiin koko varhaiskasvatuksen henkilökunnasta 140 varhaiskasvatuksen opettajaan, koska ajateltiin, että koko varhaiskasvatuksen henkilökunta olisi ollut vastaajajoukkona liian laaja. Arvioin tuolloin, että 140 varhaiskasvatuksen opettajan vastaajajoukko olisi määrältään sopiva. Kyselylomakkeisiin lähetettiin linkki sähköpostitse hanketyöntekijöiden toimesta varhaiskasvatuksen esihenkilöille, jotka välittivät nämä eteenpäin varhaiskasvatuksen opettajille. Kyselyihin kerättiin vastauksia kolmen viikon aikana yhteensä viisitoista. Muistutusviesteistä huolimatta vastauksia ei tullut niissä määrin, mitä oli odotettu. Jälkikäteen mietin, olisiko kyselylomakkeita voinut välittää toisella tapaa varhaiskasvatuksen opettajille, sillä nyt ne menivät monen henkilön kautta, mutta tilanteessa toimittiin näin, sillä minulla ei ollut pääsyä varhaiskasvatuksen tietojärjestelmiin. Koen sähköisen kyselylomakkeen nykyaikaiseksi ja helpoksi aineiston keruumenetelmäksi, joten sen vuoksi en halunnut käyttää paperisia kyselylomakkeita.

Ajattelen, että vastausten katoon vaikuttanut merkittävä tekijä oli se, että hankkeita ei nähdä osana varhaiskasvatuksen työkentän kokonaisuutta, vaan ne nähdään erillisinä toimijoina. Hankkeet ovat kuitenkin tärkeässä roolissa varhaiskasvatuksen kehittämistyössä eikä niiden merkityksellisyyttä tulisi kyseenalaistaa. Hanketyö mahdollistaa yksittäisen työntekijän osallistumisen ja vaikuttamisen kehittämistyöhön. Se tarjoaa kanavan saada äänensä kuuluviin. Hankkeiden tekemän kehittämistyön avulla luodaan ja vahvistetaan pedagogisia toimintatapoja ja parannetaan varhaiskasvatuksen laatua. Toinen vastausten katoon vaikuttava tekijä on opinnäytetyön kyselyn tuloksissakin esiin noussut resurssipula, joka on varhaiskasvatuskentällä valtakunnallisestikin näkyvä haaste. Resurssipula tulee ilmi henkilös-

tön, sijaisten/tilapäisen henkilöstön, henkilöstön tiedon ja ajan puutteena. Koen, että tämän kyselyn tuloksia voidaan tulkita siten, että ne eivät kerro pelkästään pedagogisen dokumentoinnin menetelmistä ja välineistä vaan varhaiskasvatuksen tilasta.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tarjota varhaiskasvatuksen digihankkeelle ajankohtaista tietoa siitä, millaisia pedagogisen dokumentoinnin menetelmiä ja välineitä Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuksessa käytetään. Koen, että opinnäytetyöni tarjoaa ajankohtaista tietoa Kokkolan varhaiskasvatuksessa käytettävistä pedagogisen dokumentoinnin menetelmistä ja välineistä. Kyselyn tulosten perusteella Kokkolan varhaiskasvatuksessa pedagogisessa dokumentoinnissa digitaaliset menetelmät ovat tärkeä osa dokumentointia. Valokuvat ja videot sekä digitaaliset alustat olivat suosittuja pedagogisen dokumentoinnin menetelmiä Kokkolan varhaiskasvatuksessa. Havainnointi ja vuorovaikuttaminen sekä lasten osallistaminen dokumentointiin korostuivat Kokkolan varhaiskasvatuksen pedagogisen dokumentoinnin toteuttamisessa. Lisäksi opinnäytetyöni kyselyn avulla saatiin tietoa kehittämissuunnitelmista, jotka tulivat suoraan varhaiskasvatuksen opettajilta itseltään. Tällainen tieto on jatkokehittämistä varten varsin arvokasta. Varhaiskasvatuksen opettajat toivoivat, että pedagoginen dokumentointi voisi tulevaisuudessa olla vieläkin suunnitelmallisempaa ja tietoa erilaisista menetelmistä ja välineistä jaettaisiin lisää.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli yhdessä digihankkeen kanssa lisätä lasten tasa-arvoa ja kehittää opetuksen laatua Kokkolan varhaiskasvatuksessa. Digihankkeen tavoite on tukea Opintopolun ePerusteiden digitaalisen osaamisen kuvausten mukaisen pedagogisen toiminnan opetusta päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa, levittää osaamiskuvausten käyttöönottoon liittyviä hyviä käytäntöjä ja edistää kuvausten hyödyntämistä opetus- ja kasvatustilanteissa. Lasten koulutuksellista tasa-arvoa edistetään vahvistamalla digitaalista osaamista (Opetushallitus 2022). Lapsilla voi olla hyvin erilaisia lähtökohtia kasvuympäristössään oppia digitaalisia taitoja, joten tästä syystä varhaiskasvatuksella on merkittävä rooli tällaisen eriarvoisuuden korjaamisessa. Tämän opinnäytetyön kyselyn tuloksia hyödyntämällä voidaan kehittää opetuksen laatua varhaiskasvatuksessa ja lisätä lasten tasa-arvoa Kokkolan varhaiskasvatuksessa.

Opinnäytetyön kysely osoitti, että Kokkolan varhaiskasvatuksessa käytetään pedagogisen dokumentoinnin menetelmiä ja välineitä kattavasti, kuten toiminnan arvioinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja toteuttamisessa. Opinnäytetyön kyselyn tuloksissa korostui myös lapsilähtöisen toimintatavan toteuttaminen ja osallisuuden huomioiminen toiminnassa. Kokkolan varhaiskasvatuksessa digialustoja hyödynnetään pedagogisessa dokumentoinnissa ja näistä eniten käytetty kyselyn tulosten mukaan on

Seesaw-alusta. Kyselyn tuloksissa oli havaittavissa, että osa vastaajista vastasi kysymyksiin ohi. Ajattelen, että on syytä arvioida, oliko kyselylomakkeen kysymysten asettelu onnistunut. Tätä voidaan tulkita myös niin, että kysymyksiä ei ole ymmärretty tai kysymyksiin ei ole osattu vastata. Tämä on linjassa kyselyn tuloksien kanssa, joissa osa vastanneista toi ilmi henkilöstön tiedon puutetta. Tähän vaikuttaa varmasti se, että varhaiskasvatuksen opettajista on pulaa valtakunnallisesti ja toimessa työskentelee paljon sijaisia, joilla ei ole varhaiskasvatuksen opettajan pätevyyttä. Ajattelen, että olisi tarpeen huolehtia näiden sijaisten osaamisen kehittämisestä järjestämällä koulutusta. Jatkokehittämisideoita Kokkolan varhaiskasvatukseen opinnäytetyön kyselyn tulosten perusteella olisivat ammattilaisten kouluttaminen erilaisista pedagogisesta dokumentoinnin välineistä ja menetelmistä sekä epäpätevien sijaisten kouluttaminen. Ehdotukseni jatkotutkimusaiheeksi olisi, että varhaiskasvatuksessa toteutettaisiin selvitys siitä, millaisilla välineillä ja menetelmillä kehitetään lasten digitaalista osaamista.

Opinnäytetyössä oli tarkoitus tehdä kyselystä saaduista tuloksista koonti perustuen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin sekä Opintopolun ePerusteiden digitaalisen osaamisen kuvauksien mukaan (Opetushallitus 2022; Opintopolku 2024). Kyselyn tuloksissa ei kuitenkaan tullut ilmi niissä määrin digitaaliset välineet ja menetelmät, että niistä olisi voinut lähteä tekemään koontia. Jälkikäteen mietittynä kyselylomakkeen kysymykset olisi täytynyt asetella toisin, mikäli koonnista olisi haluttu laajempi. Kyselyn tuloksien koonti Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja Opintopolun ePerusteiden digitaalisen osaamisen kuvauksien mukaan ei ollut mahdollista ottaen huomioon työn laajuuden ja ajan rajallisuuden (Opetushallitus 2022; Opintopolku 2024). Olen kuitenkin tyytyväinen opinnäytetyön kyselyssä saatuihin tuloksiin ja tavoitteeseen päästiin, vaikka koontia ei tehtykään.

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä (Opetushallitus 2024a). Arvioinnilla, suunnittelulla ja kehittämisellä oli keskeinen rooli pedagogisen dokumentoinnin toteuttamisessa Kokkolan varhaiskasvatuksessa kyselyn tuloksien perusteella. Arviointia toteutetaan jatkuvasti vuorovaikuttamalla, tekemällä havaintoja ja hyödyntämällä erilaisia pedagogisen dokumentoinnin välineitä ja menetelmiä. Hyödyntämällä arvioinnista saatuja tietoja voidaan suunnitella varhaiskasvatusta vastaamaan lasten tarpeita ja kiinnostuksen kohteita. Arvioinnista saadaan myös tietoa siitä, mitä voidaan kehittää ja parantaa. Pedagogisen dokumentoinnin tavoitteena on tukea lasten toimijuutta (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 10). Kokkolan varhaiskasvatuksessa lapsen toimijuus ja osallisuus toimivat toiminnan viitekehityksenä. Pedagogisesta dokumentoinnista saadun tiedon avulla saadaan tietoa lapsen kasvusta ja kehityksestä, ja sen

kautta voidaan tarjota yksilöllistä varhaiskasvatusta. Lapsilähtöisyys ilmenee Kokkolan varhaiskasvatuksessa toimintatapana. Lasten mielipiteet, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet ohjaavat toiminnan toteutusta, suunnittelua, arviointia ja kehittämistä.

8 POHDINTA

Digitalisaatio on tuonut mukanaan uudenlaisia tapoja oppia ja olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Se tarjoaa uusia mahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa sekä lasten arjessa. Varhaiskasvatuksessa digitaalista osaamista voidaan kehittää turvallisessa ympäristössä, ja se antaa lapselle valmiuksia myös koulumaailmaan. Digitaalista osaamista tarvitaan vuorovaikutuksessa muiden kanssa, yhteiskunnassa toimimisessa sekä oppimisessa. Lasten digitaalista osaamista kehittämällä vahvistetaan lasten toimijuutta. Lapsilla voi olla hyvin erilaisia lähtökohtia kasvuympäristössään kehittää digitaalisia osaamistaan, joten siksi onkin merkittävää, että varhaiskasvatuksessa jokaisella lapsella on mahdollisuus päästä harjoittelemaan näitä taitoja.

Varhaiskasvatuksessa digitaalisuus näkyy monella tapaa. Päiväkotiryhmissä on tietokoneet, tabletit ja älypuhelimet ja dokumentointia voidaan toteuttaa erilaisilla digitaalisilla alustoilla. Mielestäni esimerkiksi Seesaw-alustan hienous on se, että siellä on helppo jakaa viestejä ja kuvia päiväkodin arjesta ja vanhemmat voivat reagoida ja kommentoida niihin. Tämä tekee toiminnasta läpinäkyvää, ja lasten on helpompi kertoa vaikkapa päivästäan kuvien avulla. Kyselyn tuloksissa kävi ilmi, että lapset saavat olla mukana valokuvauksessa ja vaikuttaa siihen, millaisia kuvia digitaaliselle alustalle heistä tai heidän töistään laitetaan. Seesaw'n kaltaisia digialustoja hyödyntämällä voidaan osallistaa niin lapsia kuin huoltajia ja lisätä yhteisöllisyyttä. Digitaalisuuden hyödyntäminen pedagogisessa dokumentoinnissa mahdollistaa uusia keinoja osallistaa lasta dokumentoinnissa, oppia lapsen ajattelusta, kiinnostuksen kohteista ja tarpeista sekä seurata lapsen kasvua ja kehitystä.

Vaikka digitaalisuutta voidaan hyödyntää monessa, niin minua mietityttää se, kuinka vähän tiedetään siitä, millaisia vaikutuksia sillä on lasten fyysiseen, kognitiiviseen ja sosioemotionaaliseen kehitykseen. Tiedetään, että digilaitteilla käytetty aika saattaa syrjäyttää tärkeitä arjen toimintoja, kuten liikunnan, unen, leikin, lukemisen tai kasvokkain käytävän kanssakäymisen. Millaisia vaikutuksia tällä tulee olemaan lasten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin? Ajattelen, että lasten tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa nostetaan esille digitaalinen osaaminen ja lapsilla on mahdollisuus kehittää digitaalista osaamista varhaiskasvatuksessa. Vastuu lasten digikasvatuksesta ei kuitenkaan voi olla yksin varhaiskasvatuksella.

Opinnäytetyöprosessi on opettanut minulle paljon pedagogisesta dokumentoinnista sekä siihen liittyvistä välineistä ja menetelmistä sekä myös siitä, miten digitalisaatio näkyy varhaiskasvatuksessa ja vaikuttaa varhaislapsuudessa. Minulla oli pedagogisesta dokumentoinnista tietoa jo ennen opinnäytetyöprosessiin ryhtymistä, mutta tietämykseni aiheesta on syventynyt prosessin myötä. Olen oppinut lapsen toimijuuden ja osallisuuden vahvistamisen merkityksellisyyden varhaiskasvatuksessa. Lasten osallistuminen ja vaikuttaminen edistävät heidän itsetuntemustaan ja kasvattavat itseluottamusta. Pedagoginen dokumentointi toimii työvälineenä kohti näitä tavoitteita. Olen oppinut pedagogisen dokumentoinnin merkityksen lasten hyvinvoinnin, oppimisen ja laaja-alaisen osaamisen edistämisen kannalta. Olen saanut työkaluja asiakastyöhön lasten kanssa varhaiskasvatuksessa ja siellä toteutettavaan pedagogiseen dokumentointiin.

Sosiaalialan kompetensseihin peilattuna osaamiseni on kehittynyt opinnäytetyöprosessin aikana. Olen käynyt eettistä pohdintaa läpi opinnäytetyöprosessin ja hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen on ohjannut opinnäytetyöprosessia. Olen oppinut varhaiskasvatuksessa tehtävästä asiakastyöstä lasten kanssa ja saanut uusia välineitä ja menetelmiä työn tueksi. Opinnäytetyöprosessin aikana olen oppinut hankkeiden tekemästä kehittämistyöstä ja heidän roolistaan osana palvelujärjestelmää. Olen oppinut toimijuuden, osallisuuden ja lapsilähtöisyyden merkityksen varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyöni tarkoitus oli yhdessä digihankkeen kanssa parantaa lasten tasa-arvoa. Tähän pyritään hyödyntämällä opinnäytetyön kyselyn tuloksia sekä digihankkeen tuottamia ja kokoamia digitaalisia oppimis- ja opetusmateriaaleja ja täten parannetaan opetuksen laatua sekä levitetään tietoa erilaisista pedagogisen dokumentoinnin välineistä ja menetelmistä. Opinnäytetyöprosessi on opettanut myös tutkimuksellisen opinnäytetyön tekemisestä ja sen vaiheista. (SOAMK 2023.)

Opinnäytetyöprosessi on ollut pitkä ja opettavainen. Se on vaatinut itseltäni kärsivällisyyttä, pitkäjänteisyyttä, joustavuutta ja periksiantamattomuutta. Olen kulkenut päämäärätietoisesti kohti tavoitettani läpi prosessin. Olen opinnäytetyöprosessin aikana oppinut olemaan lempeämpi myös itseäni kohtaan. On tärkeää tunnistaa omat voimavaransa. Nämä edellä luettelemani ominaisuudet ovat sellaisia, joita tulen tulevana varhaiskasvatuksen sosionomina tarvitsemaan. Opinnäytetyöprosessi on saanut minussa aikaan pohdintaa omista arvoistani suhteessa ammatillisuuteen. Lapsen etu ja hyvinvointi sekä yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat minulle tärkeitä arvoja, jotka ohjaavat toimintaani kasvattajana. Lapsuus on arvokasta ja meidän aikuisten tulee huolehtia siitä, että jokainen lapsi tulee kuulluksi, nähdyksi ja kunnioitetuksi.

LÄHTEET

Grix, J. 2010. *The foundations of research*. Iso-Britannia: Palgrave Macmillan.

Heikka, J., Hujala, E., Turja, L. & Fonsén, E. 2020. Havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. Jyväskylä: PS-kustannus, 59–68.

Kohti yhteistä lapsi käsitystä. 2018. L. Pulkkinen. (toim.). Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136124/URN_ISBN_978-952-343-086-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y Viitattu 24.2.2024.

Kuula, A. 2011. *Tutkimusetiikka*. Tampere: Vastapaino.

OECD. 2023. *Empowering Young Children in the Digital Age, Starting Strong*. Paris: OECD. Saatavissa: <https://www.oecd.org/publications/empowering-young-children-in-the-digital-age-50967622-en.htm> Viitattu 15.3.2024.

Opetushallitus. 2021. Tukea digitaalisten taitojen kehittämiseen varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2021/tukea-digitaalisten-taitojen-kehittamiseen-varhaiskasvatuksessa-seka-esi-ja> Viitattu 18.9.2023.

Opetushallitus. 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-2022> Viitattu 16.9.2023.

Opetushallitus. 2024a. Pedagoginen dokumentointi. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/pedagoginen-dokumentointi> Viitattu 14.11.2023.

Opetushallitus. 2024b. Varhaiskasvatus. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus> Viitattu 29.1.2024.

Opetushallitus. 2024c. Digiosaaminen. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/digiosaaminen/datatalous-osaamisen-perusteita-perusopetukseen-ja-toiselle-asteelle/mita-sitten> Viitattu 24.1.2024.

Opetushallitus. 2024d. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pähkinänkuoressa. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-pahkinankuoressa> Viitattu 16.9.2023.

Opetushallitus. 2024e. Lasten osallisuus. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/lasten-osallisuus> Viitattu 16.9.2023.

Opintopolku. 2024. Digitaalisen osaamisen kuvaukset. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/digiosaaminen/8706410/tekstikappale/8709071> Viitattu 14.9.2023.

Oppimisen tulevaisuus. 2017. H. Savolainen, R. Vilkkonen & L. Vähäkylä (toim.). Helsinki: Gaudeamus.

Ranta, S. 2018. *Lapsilähtöisyys ja aikuisjohtoisuus osallisuuden ja pedagogiikan aikana*. Saatavissa: <https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.com/2018/06/29/lapsilahtoisuus-ja-aikuisjohtoisuus-osallisuuden-ja-pedagogiikan-aikana/> Viitattu 16.9.2023.

Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa 2 – Suunnittelu, toteuttaminen ja kehittäminen. 2018. J. Kangas, J. Vlasov, E. Fonsén & J. Heikka (toim.). Helsinki: Kopio Niini Oy.

Rintakorpi, K. & Vihmari-Henttonen, E. 2017. *Tää on meidän maailma! Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa.* Helsinki: Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy.

SOAMK. 2023. Varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit. Saatavissa: <https://www.sosiaaliala-namkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/12/Varhaiskasvatuksen-sosionomikompetenssit-2023.pdf> Viitattu 15.3.2024.

THL. Digitaaliset palvelut. 2024. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/sote-palvelujen-johtaminen/kehittyva-palvelujarjestelma/digitaaliset-palvelut> Viitattu 25.1.2024.

Turja, L. & Vuorisalo, M. 2017. Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.) *Valloittava varhaiskasvatus*. Tampere: Vastapaino, 36–55.

Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2017. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Varhaiskasvatuslaki. 13.7.2018/540. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540> Viitattu 12.5.2023.

Vilka, H. 2015. *Tutki ja kehitä*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Pedagoginen dokumentointi Kokkolan varhaiskasvatuksessa

Selvitys pedagogisen dokumentoinnin menetelmistä ja välineistä Kokkolan varhaiskasvatuksessa Digihankkeen tueksi. Tämä kysely on osa opinnäytetyötäni.

Pakollinen

1. Millä menetelmillä ja välineillä teidän päiväkotiryhmässänne toteutetaan pedagogista dokumentointia?

Valokuvat ja videot

Portfoliot (kokoelmat lasten töistä, valokuvista ja muista dokumenteista)

Lapset mukana dokumentoinnissa (esim. lapset osallistuvat dokumentointiprosessiin piirtämällä, kirjottamalla tai kertomalla omista kokemuksistaan ja oppimisestaan)

Tutkimusprojektit

Havainnointi ja vuorovaikutus

Digitaaliset alustat

Joku muu, mikä?

2. Tähän voit kirjoittaa vapaasti, mikäli vastasit ensimmäiseen kysymykseen "Joku muu".

3. Kuka tekee pedagogista dokumentointia teidän päiväkotiryhmässänne?

- Varhaiskasvatuksen opettaja
- Varhaiskasvatuksen sosionomi
- Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
- Varhaiskasvatuksen erityisopettaja
- Harjoittelijat/opiskelijat
- Joku muu

4. Kuinka huomioitte lapsen osallisuuden pedagogisen dokumentoinnin toteuttamisessa?

5. Miten hyödynnätte saatua tietoa arvioinnissa?

6. Miten hyödynnätte saatua tietoa suunnittelussa?

7. Varhaiskasvatuksen opettajan näkökulmasta, miten näet, että varhaiskasvatuksen laatua voitaisiin parantaa pedagogista dokumentointia hyödyntäen? Mikä toimii, mikä ei?

Pedagogisk dokumentation inom småbarnspedagogiken i Karleby

Utredning om metoder och redskap för pedagogisk dokumentation i Karleby småbarnspedagogik till stöd för Digihanke. Den här enkäten är en del av mitt studiearbete.

Pakollinen

1. Vilka metoder och medel används i er daghemgrupp för pedagogisk dokumentation?

Foton och videor

Portföljer (samlingar av barnarbeten, fotografier och andra dokument)

Barn deltar i dokumentationen (t.ex. barn deltar i dokumentationsprocessen genom att rita, skriva eller berätta om sina egna erfarenheter och erfarenheter)

Forskningsprojekt

Observation och interaktion

Digitala plattformar

Någon annan, vadå?

2. Här kan du skriva fritt om du svarade på den första frågan "Någon annan".

3. Vem gör pedagogisk dokumentation i din daghemsgrupp?

Lärare inom småbarnspedagogik

Barnskötare inom småbarnspedagogik

Socionom inom småbarnspedagogik

Speciallärare inom småbarnspedagogik

Studerande/praktikanter

Någon annan

4. Hur tar ni hänsyn till barns delaktighet i genomförandet av pedagogisk dokumentation?

5. Hur använder ni er av den information som erhållits vid utvärderingen?

6. Hur använder ni er av den information som erhållits vid planeringen?

7. Ur en lärares perspektiv, hur kan du se att kvaliteten på småbarnspedagogiken skulle kunna förbättras genom pedagogisk dokumentation? Vad fungerar, vad fungerar inte?

Pedagogisen dokumentoinnin menetelmät ja välineet Kokkolan varhaiskasvatuksessa

Olen sosionomiopiskelija Jenna Eskeli Centria-ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyönä kyselyn pedagogisen dokumentoinnin menetelmistä ja välineistä Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuksessa. Kysely on suunnattu Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuksen opettajille. Teen tämän kyselyn osana opinnäytetyötäni varhaiskasvatuksen digihankkeelle.

Hankkeen virallinen nimi on valtion erityisavustus digitaalisiin taitoihin ja osaamiseen liittyvän hyvän pedagogisen toiminnan kehittämiseen varhaiskasvatuksessa osana Uudet lukutaidot -kehittämissuunnitelmaa vuosille 2022–2023. Digihankkeessa tuetaan Opintopolun ePerusteiden digitaalisen osaamisen kuvausten mukaisen pedagogisen toiminnan opetusta päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa sekä levitetään osaamiskuvausten käyttöönottoon liittyviä hyviä käytäntöjä ja edistetään kuvausten hyödyntämistä opetus- ja kasvatustilanteissa. Digihankkeessa myös tuotetaan ja kootaan digitaalista oppimis- ja opetusmateriaalia, jotka tukevat kuvausten mukaisten sisältöjen opettamista ja oppimista.

Kyselyyn vastataan anonyymisti ja tuloksia on tarkoitus hyödyntää digihankkeessa ja opinnäytetyössäni. Jotta saisimme mahdollisimman laajan kokonaiskuvan Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuksessa käytettävistä pedagogisen dokumentoinnin menetelmistä ja välineistä, toivoisimme kaikkia vastaamaan tähän lyhyeen kyselyyn. Kyselyyn voit vastata sekä tietokoneella että älypuhelimella.

Kiitos jo etukäteen vastauksista ja yhteistyöstä!

Ystävällisin terveisin,

Jenna Eskeli

Pedagogisk dokumentation inom småbarnspedagogiken i Karleby

Jag är socionomstudent Jenna Eskeli från Centria-yrkeshögskolan och gör som lärdomsprov en undersökning om metoder och redskap för pedagogisk dokumentation i Karleby stads småbarnspedagogik. Enkäten riktar sig till Karleby stads lärare i småbarnspedagogik. Jag gör den här enkäten som en del av mitt studiearbete för det digitala projektet för småbarnspedagogik.

Projektets officiella namn är statens specialunderstöd för utveckling av god pedagogisk verksamhet i anslutning till digitala färdigheter och kunnande inom småbarnspedagogiken som en del av utvecklingsprogrammet Nya läskunnighet för åren 2022–2023. Digitalprojektet stöder undervisningen i pedagogisk verksamhet i daghem och familjedagvård i enlighet med beskrivningarna av Opintopolku ePerusteet digitala kunnande samt sprider god praxis i samband med införandet av kompetensbeskrivningar och främjar användningen av beskrivningar i undervisnings- och uppfostringssituationer. Digitalt inlärnings- och undervisningsmaterial som stöder undervisning och inlärnning av innehåll enligt beskrivningen produceras och samlas också inom ramen för projektet.

Förfrågan besvaras anonymt och resultaten ska användas i det digitala projektet och i mitt lärdoms arbete. För att få en så bred överblick som möjligt över metoderna och instrumenten för pedagogisk dokumentation i Karleby stads småbarnspedagogik skulle vi vilja att alla besvarade denna korta enkät. Du kan svara på enkäten med både dator och smartphone. Tack på förhand för svar och samarbete!

Vänliga hälsningar,

Jenna Eskeli

257/07.01.03.07/2023

centria
ammattikorkeakoulu

x

Tutkimuslupa-anomus

Organisaatio, jolle anomus osoitetaan Kokkolan kaupunki/Varhaiskasvatuspalvelut

Vastuuhenkilö organisaatiossa Varhaiskasvatuksen kehittämiskoordinaattori Milka Junttila

Tutkimusluvan anoja(t) Jenna Eskeli

Osoite Kauppatori 5 67100 Kokkola

Puhelin 040-8065648

Sähköpostiosoite milka.junttila@kokkola.fi

Tutkimuksen nimi Pedagogisen dokumentoinnin välineet ja menetelmät Kokkolan varhaiskasvatuksessa

Tutkimuksen tarkoitus Kartoittaa Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuksessa käytössä olevia pedagogisen dokumentoinnin välineitä ja menetelmiä

Tutkimuksen kohderyhmä Varhaiskasvatuksen opettajat

Aineiston keruun arvioitu ajankohta tammikuu 2024

Tutkimusmenetelmä laadullinen ja määrällinen tutkimus

Tutkimussuunnitelma hyväksytty 11 / 2023

Tutkimuksen ohjaaja Anne Jaakonaho

Päätös:

Anomuksen mukaisesti Muutosehdotuksin Hylätty

LIITTEET

Tutkimussuunnitelma

Kysely/haastattelulomake

Muut liitteet, mitkä:

Kokkolan kaupunki
Varhaiskasvatuspalvelut

Viranhaltijapäätös
Koulutusasiat

Varhaiskasvatuksen kehittämiskoordinaattori

12.12.2023

§ 36/2023

Asia

Tutkimuslupa / Eskeli

Perustelut

Jenna Eskeli hakee tutkimuslupaa opinnäytetyölleen "Pedagogisen dokumentoinnin välineet ja menetelmät Kokkolan varhaiskasvatuksessa".

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuksessa käytössä olevia pedagogisen dokumentoinnin välineitä ja menetelmiä. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat varhaiskasvatuksen opettajat.

Päätös

Myönnetään tutkimuslupa hakemuksen mukaisesti.

Junttila Milka
Varhaiskasvatuksen kehittämiskoordinaattori
Varhaiskasvatuspalvelut

Tämä viranhaltijapäätös on järjestelmäallekirjoitettu sähköisesti.